EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 14.12.2020
COM(2020) 810 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE,

milles hinnatakse määruse (EL) 2016/792 (mis käsitleb tarbijahindade harmoneeritud indekseid ja eluaseme hinnaindeksit) kohaste katseuuringute põhitulemusi

1. TAUST

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/792, mis käsitleb tarbijahindade harmoneeritud indekseid ja eluaseme hinnaindeksit, võeti vastu 2016. aasta mais[1]. Selle määrusega kehtestatakse ühine raamistik tarbijahindade harmoneeritud indeksi (THHI), konstantse maksumääraga tarbijahindade harmoneeritud indeksi (konstantse maksumääraga THHI), omanike kasutuses olevate eluasemete hinnaindeksi ja eluaseme hinnaindeksi väljatöötamiseks, koostamiseks ja levitamiseks. Üheskoos nimetatakse neid nelja indeksit harmoneeritud indeksiteks.

Määruse (EL) 2016/792 artikliga 8 võimaldatakse komisjonil juhul, kui harmoneeritud indeksite koostamiseks on vaja põhjalikumaid alusandmeid või kui on tehtud kindlaks harmoneeritud indeksite parema võrreldavuse vajadus, algatada katseuuringuid, milles osalemine on liikmesriikide jaoks vabatahtlik.

Kui see on asjakohane, eraldatakse katseuuringutele vahendeid liidu üldeelarvest.

Nende uuringutega hinnatakse põhjalikumate alusandmete saamise või uue metoodika kasutuselevõtu teostatavust.

Komisjon (Eurostat) hindab katseuuringute tulemusi tihedas koostöös liikmesriikide ja harmoneeritud indeksite põhikasutajatega, võttes arvesse põhjalikumate alusandmete või uue metoodika rakendamisest saadavat kasu võrreldes harmoneeritud indeksite koostamisest tulenevate lisakuludega.

Komisjon koostab 31. detsembriks 2020 ning seejärel iga viie aasta järel Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse katseuuringute põhitulemusi, kui need on kättesaadavad. Käesolev aruanne esitatakse selle kohustuse täitmiseks.

2. MÄÄRUSE (EL) 2016/792 ALUSEL LÄBI VIIDUD KATSEUURINGUD

Alates määruse (EL) 2016/792 vastuvõtmisest on lõpule viidud kaks katseuuringute vooru, mida toetati liidu 2016. ja 2017. aasta üldeelarvest antud toetustega. Järgnevatel aastatel algatati täiendavaid voore, kuid nende raames rahastatud uuringud on pooleli ja neid ei ole veel võimalik hinnata.

2.1. 2016. aasta eelarvest rahastatud katseuuringud

2016. aastal käivitati projektikonkurss,[2] mis käsitles alljärgnevaid eesmärke.

Eesmärk A:	ülemaailmsete kaubaartikli koodide[3] / kauplusepõhiste koodide automaatne sidumine Euroopa individuaalse tarbimise klassifikaatoriga eesmärgi järgi[4]
Eesmärk B:	supermarketite või muude jaemüüjate vöötkoodilugeja andmete kasutamine
Eesmärk C:	vöötkoodilugeja andmete või muude tehinguandmete töötlemise uute metoodikate väljatöötamine
Eesmärk D:	veebist korjatud andmed (*web scraping*) kui THHI allikas

[1] ELT L 135, 24.5.2016, lk 11.

[2] Projektikonkurss oli suunatud ainult liikmesriikide ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riikide statistikaasutustele.

[3] Global Trade Item Number (GTIN).

[4] European Classification of Individual Consumption according to Purpose (ECOICOP).

Eesmärk E: THHI kulutuste kaalude, sealhulgas internetiostude kaalude koostamise parandamine

Esimese kolme eesmärgiga püütakse uurida supermarketite või muude jaemüüjate esitatud vöötkoodilugeja andmetest tuletatud põhjalikumate alusandmete kasutamise mitmesuguseid tehnilisi aspekte. Veel üks põhjalikumate alusandmete uus allikas on internetist automaatselt kogutud andmed (veebist korjatud andmed), mida käsitletakse neljanda eesmärgi all. Need eesmärgid toetavad ka metodoloogilisi uuringuid, millega parandatakse harmoneeritud indeksite võrreldavust seoses nende uute andmeallikate töötlemisega. Viienda eesmärgiga püütakse saavutada paremat võrreldavust riikide lõikes ja juurdepääsu põhjalikumatele kulutuste kaalude koostamise alusandmetele, võttes eeskätt arvesse internetiostude kasvavat osakaalu paljudes liikmesriikides.

Toetusi anti 15 katseuuringule, mis viidi läbi kümnes liikmesriigis ja ühes EFTA riigis. Nendest 15 uuringust kaheksa käsitlesid vöötkoodilugeja andmeid (eesmärgid A, B ja C), kuus veebist korjatud andmeid (eesmärk D) ja üks kulutuste kaale (eesmärk E). Kõnealustele projektidele eraldatud kogueelarve oli 1 180 835,04 eurot.

2016. aasta projektikonkurss hõlmas ka kinnisvarastatistikaga seotud eesmärke. Need uuringud käsitlesid aga väljapoole määruse (EL) 2016/792 kohaldamisala jäävaid teemasid (eluaseme müügi kvartalinäitajad, piirkondlikud eluaseme hinnaindeksid ja ärikinnisvara käsitlevad näitajad). Seega ei käsitata nimetatud eesmärkide raames rahastatud projekte katseuuringutena määruse (EL) 2016/792 artikli 8 tähenduses.

2.2. 2017. aasta eelarvest rahastatud katseuuringud

2017. aastal käivitati uus projektikonkurss,[5] mis käsitles alljärgnevaid eesmärke.

Eesmärk 1: tehinguandmete kasutamine THHI koostamise protsessides

Eesmärk 2: valimite moodustamise ja THHI koostamise meetodite kohandamine digitaalmajanduse ees seisvate ülesannetega

Eesmärk 3: THHI kvaliteedikohanduse meetodite tõhustamine

Esimese eesmärgi all kutsuti üles koostama täiendavaid katseuuringuid supermarketite või muude kaupluste vöötkoodilugeja andmete kasutamise kohta, et saada põhjalikumaid alusandmeid ja parandada THHI aluseks olevate meetodite võrreldavust[6]. Eesmärkidega 2 ja 3 püüti parandada THHI metoodika mitmesuguste aspektide, eelkõige valimite moodustamise ja kvaliteedikohanduse võrreldavust. Ühiskonna ja majanduse üha suurem üleminek digitaaltehnoloogiale toob kaasa hindade mõõtmisega seotud probleeme, mida saaks nende eesmärkide raames uurida.

Toetusi anti 15 katseuuringule, mis viidi läbi üheksas liikmesriigis ja ühes EFTA riigis. Nendest 15 uuringust viis käsitlesid vöötkoodilugeja andmeid (eesmärk 1), viis digitaalmajandust (eesmärk 2) ja viis kvaliteedikohandust (eesmärk 3). Kõnealustele projektidele eraldatud kogueelarve oli 1 081 642,46 eurot.

[5] Ka see oli suunatud ainult liikmesriikide ja EFTA riikide statistikaasutustele.

[6] Kuna konstantse maksumääraga tarbijahindade harmoneeritud indeks (konstantse maksumääraga THHI) tuletatakse THHIst, laienevad kõik THHI täiustused samaväärselt ka konstantse maksumääraga THHI-le. Käesoleva aruande ülejäänud osas hõlmab THHI ka konstantse maksumääraga THHId.

Nii nagu 2016. aasta projektikonkurss hõlmas ka 2017. aasta konkurss kinnisvarastatistikaga seotud eesmärke, mis käsitlesid väljapoole määruse (EL) 2016/792 kohaldamisala jäävaid teemasid (eluaseme müügi kvartalinäitajad, piirkondlikud eluaseme hinnaindeksid ja ärikinnisvara käsitlevad näitajad). Seega ei käsitata nimetatud eesmärkide raames rahastatud projekte ka selle konkursi puhul katseuuringutena määruse (EL) 2016/792 artikli 8 tähenduses.

3. KATSEUURINGUTE HINDAMINE

Kuigi katseuuringute lõpparuannete hindamise ja heakskiitmise eest vastutab üksnes komisjon, jagatakse tulemusi liikmesriikide ja EFTA riikide statistikaasutuste ning Euroopa Keskpangaga, kes on THHI peamine kasutaja. Katseuuringuid tutvustatakse seminaridel nii nende koostamise ajal kui ka pärast lõpuleviimist. Lõpparuandeid jagatakse eespool nimetatud asutustega veebirakenduse (haldusasutuste, ettevõtete ja kodanike suhtlus- ja teabekeskuse (CIRCABC)) kaudu.

Selline teabe jagamine võimaldab kõikidel riiklikel statistikaasutustel teiste kogemusi arvesse võtta ja neist õppida. Samuti arutatakse katseuuringute tulemusi valdkonna asjatundjate vahel, mis aitab teha kindlaks parimat tava. See soodustab ühist arusaamist ja ühiseid lähenemisviise, mis on äärmiselt olulised harmoneeritud indeksite võrreldavuse pidevaks parandamiseks.

2016. ja 2017. aastal algatatud katseuuringute tulemusel on rohkem riike hakanud kasutama THHI andmeallikatena vöötkoodilugeja andmeid ja/või veebist korjatud andmeid. Samuti kasvab stabiilselt tooterühmade arv, mida need uued andmed käsitlevad.

Praegu kasutavad vöötkoodilugeja andmeid teataval määral oma THHI andmeallikatena kümme liikmesriiki ja kõik kolm EFTA riiki. Peale selle näitas 2020. aasta alguses riiklike statistikaasutuste hulgas läbiviidud uuring, et praegu kasutavad veebist korjatud andmeid oma THHI koostamiseks erineval määral 15 liikmesriiki ja kaks EFTA riiki.

Uute andmeallikate peamine eelis on see, et võrreldes tavapärase kauplustes käsitsi hindade kogumisega on võimalik moodustada ulatuslikumaid ja representatiivsemaid valimeid, mille tulemusel on hinnamuudatuste mõõtmine usaldusväärsem. Samal ajal on uued andmeallikad tavapärastest hindade kogumise meetoditest üldiselt vähem kulukad.

ELi rahastatud katseuuringud ei ole uute andmeallikate laiema kasutamise ainus põhjus, sest paljud riigid on viinud läbi vajalikke katseid ja arendustegevust oma eelarvetest. Sellest hoolimata toetasid katseuuringud märkimisväärselt THHI uute andmeallikate kasutamisel tehtud edusamme.

Paremat võrreldavust käsitlevate projektide (2016. aastal eesmärk E ning 2017. aastal eesmärgid 2 ja 3) panust on keerulisem hinnata. Enamiku projektide tulemusi (nt tõhusamad valimite moodustamise ja kvaliteedikohanduse menetlused) aga kasutatakse või hakatakse kasutama THHI koostamisel ja seeläbi parandavad need THHI kvaliteeti asjaomastes riikides. Samuti on projektid suurendanud valimite moodustamise ja kvaliteedikohanduse menetlusi käsitlevaid ühiseid teadmisi ja kogemusi, seega edendavad need üldiselt ühtlustamist. Tulemusi kasutatakse näiteks nende menetluste kohta täiustatud suuniste ja soovituste

koostamisel, sealhulgas THHI metoodikajuhendi[7] ajakohastamisel ning lõppkokkuvõttes võidakse nende põhjal võtta vastu rakendusaktid kooskõlas määruse (EL) 2016/792 artikli 4 lõikega 4.

4. JÄRELDUSED

Liidu eelarvest 2016. ja 2017. aastal rahastatud ja käesolevas aruandes tutvustatud katseuuringute tulemuste hindamine näitab, et need on oluliselt toetanud uute andmeallikate väljatöötamist ja THHIs kasutamist. Peale selle on mitu liikmesriiki ja EFTA riiki suutnud tõhustada oma metoodikat, suurendades seeläbi ühiseid teadmisi nendel teemadel. Eelkõige parandab uute andmeallikate kasutamine THHI kvaliteeti, vähendades samal ajal selle koostamise kulusid.

Komisjon leiab, et katseuuringud on oluline vahend harmoneeritud indeksite pidevaks parandamiseks ja kavatseb seega jätkata nende rahastamist.

7 Vt https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KS-GQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2.